

۱۵-۱- مهم‌ترین سیاست‌های پولی مصوب در سال ۱۳۹۴

علی‌رغم کاهش قابل ملاحظه نرخ تورم در پایان سال ۱۳۹۳ و انتظارات موجود مبنی بر تداوم کاهش آن، نرخ‌های سود بانکی از کاهش متناسب برخوردار نشد. دلیل اصلی این امر را بیش از هر چیز باید در تنگنای اعتباری بانک‌ها جستجو کرد که در نهایت به چسبندگی نرخ‌های سود منجر شده است. وجود حجم قابل توجهی از مطالبات غیر جاری در پورتفوی بانک‌ها، بالا بودن مطالبات از بخش دولتی و نبود چشم‌اندازی مشخص برای بازپرداخت آنها و همچنین انجماد بخشی از دارایی بانک‌ها به دلیل رکود حاکم بر بازار املاک و مستغلات موجب بروز پدیده تنگنای اعتباری در شبکه بانکی و تخریب ترازنامه آنها شد که این امر عوارض منفی خود را در بالا بودن نرخ سود سپرده‌های بانکی و در نهایت بالا بودن نرخ‌های سود تسهیلات بانکی نشان داد. به عبارت دیگر، بالا بودن نرخ‌های سود بانکی در شرایط کنونی به طور عمده معلول شرایط حاکم بر شبکه بانکی می‌باشد. در چنین وضعیتی، رویکرد بانک مرکزی بر کاهش غیر دستوری و تدریجی نرخ‌های سود بانکی و استفاده از ظرفیت‌های بازار بین‌بانکی در این زمینه متمرکز شد.

در این خصوص، بانک مرکزی در بهار سال ۱۳۹۴ مولفه‌های سیاست‌گذاری پولی را متناسب با اقتضائات کلان اقتصادی کشور به‌ویژه کاهش نرخ تورم و با توجه به نیازهای بخش تولید مورد بازبینی قرار داد. در همین راستا، بانک مرکزی پیشنهادات خود در زمینه اصلاح مولفه‌های سیاست پولی را به شورای پول و اعتبار ارائه نمود و این شورا نیز در یک‌هزار و یکصد و نود و هشتمین جلسه خود در تاریخ ۱۳۹۴/۲/۸، با کاهش سقف نرخ سود سپرده‌های بانکی (از ۲۲ درصد به ۲۰ درصد)، کاهش نرخ سود تسهیلات عقود غیر مشارکتی (از ۲۲ درصد به ۲۱ درصد)، تعیین سقف سود قابل درج در قراردادهای تسهیلات عقود مشارکتی (۲۴ درصد) و همچنین کاهش نسبت سپرده قانونی بانک‌های تجاری (از ۱۳/۵ درصد به ۱۳ درصد) موافقت کرد. براساس مصوبه مذکور، بانک مرکزی در اصلاح نرخ‌های سود بانکی و متناسب‌سازی آن با بازدهی فعالیت‌های بخش حقیقی اقتصاد، رویکردی تدریجی و غیر دستوری را اتخاذ نمود.

مطابق با تبصره ۲ ماده ۳ مصوبه شورای پول و اعتبار در اردیبهشت ماه ۱۳۹۴، بانک مرکزی مجموعه اقدامات جانبی را به منظور رفع مشکلات نقدینگی بانک‌ها و زمینه‌سازی برای کاهش نرخ‌های سود بانکی در دستور کار قرار داد که در این

مؤسسات اعتباری یاد شده، نسبت سپرده قانونی آنها را در دامنه مزبور تعیین خواهد کرد. نسبت‌های تعیین شده از سوی بانک مرکزی در مقاطع زمانی سه‌ماهه و حسب عملکرد بانک‌ها و مؤسسات اعتباری غیر بانکی مورد بازبینی قرار خواهد گرفت.

- سایر مصوبات پیشین شورای پول و اعتبار در خصوص نسبت سپرده قانونی بانک‌ها و مؤسسات اعتباری غیر بانکی به قوت خود باقی است.

- اجازه خرید اسناد ناشی از فروش خودرو و ماشین‌آلات کشاورزی (تراکتور و کمباین) توسط شرکت تولیدکننده به میزان هر دستگاه ۲۵۰ میلیون ریال (حداکثر معادل ۸۰ درصد ارزش هر دستگاه) به مدت حداکثر ۷ سال با نرخ ۱۶ درصد توسط بانک‌ها و مؤسسات اعتباری غیر بانکی خواهد بود و بانک مرکزی نیز با نرخ ۱۴ درصد این اعتبار را در اختیار بانک‌ها و مؤسسات اعتباری غیر بانکی قرار خواهد داد.

- اعطای تسهیلات به بنگاه‌های تولیدی از طریق تسهیلات خرید دین (تنزیل اسناد طلب ناشی از فروش اقساطی کالا) از سوی بانک‌ها و مؤسسات اعتباری غیر بانکی با نرخ سود سالانه ۱۶ درصد (اعتبار لازم برای اجرای این طرح از سوی بانک مرکزی با نرخ ۱۴ درصد تامین می‌شود).

- اعطای تسهیلات خرید کالاهای مصرفی بادوام و منتخب از طریق صدور کارت اعتباری (برمبنای عقد مباحه) برای افرادی که درآمد مشخصی دارند، تا سقف حداکثر ۱۰۰ میلیون ریال با بازپرداخت حداکثر دو سال

زمینه می‌توان به ساماندهی بدهی بانک‌ها به بانک مرکزی از طریق تبدیل اضافه‌برداشت بانک‌ها به خطوط اعتباری و قرارداد اعتبار در حساب جاری (با نرخ‌های مناسب) و تعمیق بازار بین‌بانکی از طریق تمدید و افزایش سپرده‌گذاری در این بازار اشاره نمود.

با توجه به بروز شوک منفی نفتی و تشدید نگرانی در زمینه افت رشد اقتصادی در این سال، تیم اقتصادی دولت با درک اهمیت موضوع، مجموعه سیاست‌های پولی و اعتباری را با هدف تسریع رونق اقتصادی در یک‌هزار و دویست و هشتمین جلسه شورای پول و اعتبار در تاریخ ۱۳۹۴/۷/۲۸ مطرح و به تصویب این شورا رساند. براساس بند سوم مصوبه مذکور، برای ایجاد تحرک در بخش واقعی اقتصاد و فراهم کردن زمینه‌های رشد اقتصادی، حمایت از تولیدکنندگان داخلی و ایجاد فضای رقابتی بین آنها در فروش محصولات داخلی انباشته شده در انبارها و نیز به منظور رفع تنگنای مالی و کاهش تدریجی نرخ‌های سود بانکی، بانک مرکزی می‌تواند ضمن پایش مستمر نرخ تورم، از طریق مداخله و گسترش بازار بین‌بانکی و فراهم کردن منابع مالی لازم برای رفع مشکلات نقدینگی بانک‌ها و هدایت نرخ‌های سود بانکی به دامنه قابل قبول و متناسب با نرخ تورم، سیاست‌ها و اقدامات لازم را معمول کند. موارد زیر ذیل بند سوم مصوبه شورای پول و اعتبار به تصویب رسید:

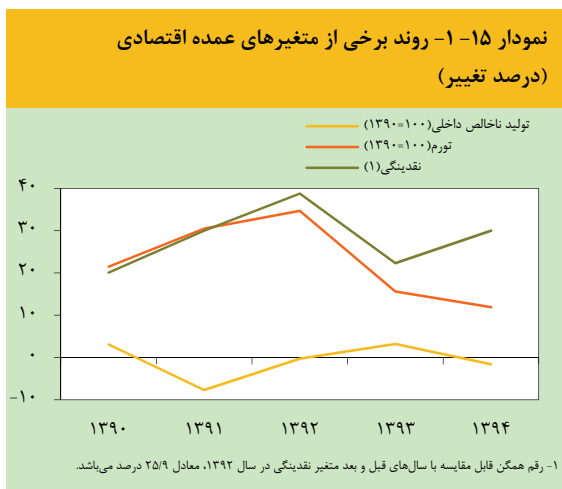
- نسبت سپرده قانونی انواع سپرده‌های بانک‌های تجاری و مؤسسات اعتباری غیر بانکی در دامنه ۱۰ تا ۱۳ درصد تعیین می‌شود. بانک مرکزی حسب رعایت ضوابط ابلاغی و مصوبات شورای پول و اعتبار توسط بانک‌ها و

گزارش اقتصادی و ترازنامه سال ۱۳۹۴

غیر مشارکتی از ۲۱ درصد به ۲۰ درصد و سقف نرخ سود تسهیلات مورد انتظار عقود مشارکتی (مندرج در قرارداد میان بانکها و مشتریان) نیز از ۲۴ درصد به ۲۲ درصد کاهش یافت.

۱۵-۲- عملکرد سیستم بانکی^(۱)

در سال ۱۳۹۴، دارایی‌ها و بدهی‌های سیستم بانکی با رشدی معادل ۲۲/۰ درصد نسبت به سال قبل به ۲۲۵۹۱/۷ هزار میلیارد ریال رسید. بدهی بخش غیر دولتی (با سود و درآمد سال‌های آتی) و دارایی‌های خارجی نیز به ترتیب با رشدی معادل ۱۶/۷ و ۱۵/۶ درصد (به ترتیب معادل ۱۰۵۳/۲ و ۷۸۷/۷ هزار میلیارد ریال افزایش) از عوامل مهم افزایش دارایی‌های سیستم بانکی بودند. در سمت بدهی‌های سیستم بانکی نیز نقدینگی با رشدی معادل ۳۰/۰ درصد (معادل ۲۳۴۹/۰ هزار میلیارد ریال افزایش) مهم‌ترین عامل افزایش بدهی‌های سیستم بانکی بود.

۱- شامل بانک مرکزی، بانک‌های تجاری و تخصصی دولتی، بانک‌های غیر دولتی و موسسات اعتباری غیر بانکی می‌باشد.

- بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران به منظور فعال‌سازی و گسترش بازار بین‌بانکی، در راستای سیاست‌های حمایت از تولید داخلی و خروج از رکود و در جهت کاهش تدریجی نرخ سود بانکی از طریق اعطای خطوط اعتباری با مهلت بازپرداخت حداکثر ۷ سال و سپرده‌گذاری در بازار بین‌بانکی نزد بانکها و موسسات اعتباری غیر بانکی اقدام می‌کند.

مجموع اقدامات مذکور در کنار اقدامات مناسب صورت گرفته در خصوص برخورد با بانک‌های متخلف و موسسات مالی غیر مجاز موجب شد که نرخ سود معاملات بازار بین‌بانکی از حدود ۲۹ درصد در اوایل سال ۱۳۹۴ به حدود ۱۹ درصد در اسفند این سال کاهش یابد.

پس از کاهش مناسب نرخ سود در بازار بین‌بانکی و ابلاغ بخشنامه بانک مرکزی در خصوص تعیین نرخ سود علی‌الحساب سپرده‌های بانکی، بانکها در اجرای بخشنامه مذکور، به این جمع‌بندی منطقی رسیدند که در شرایط کنونی لازم است در جهت تعدیل و کاهش نرخ‌های سود علی‌الحساب سپرده‌های نزد خود اقدام کنند. بر این اساس، در جلسه بهمن ماه شورای هماهنگی بانک‌های دولتی و کانون بانکها و موسسات اعتباری خصوصی، نرخ سود سپرده‌های بانکی برای سپرده‌های یک‌ساله حداکثر ۱۸ درصد و برای سپرده‌های کوتاه‌مدت کمتر از سه ماه حداکثر ۱۰ درصد توافق شد. شورای پول و اعتبار نیز در یک‌هزار و دویست و پانزدهمین جلسه خود در تاریخ ۱۳۹۴/۱۱/۲۷، ضمن تأیید تفاهم بانکها در زمینه کاهش نرخ سود سپرده‌های بانکی، کاهش نرخ سود تسهیلات بانکی را نیز به تصویب رساند. بر این اساس، حداکثر نرخ سود تسهیلات عقود

جدول ۱۵-۱- اقلام عمده دارایی‌ها و بدهی‌های سیستم بانکی (۱)

(هزار میلیارد ریال)

درصد تغییر	مانده در پایان سال		
	۱۳۹۴	۱۳۹۳	۱۳۹۲
	۲۲/۰	۱۵/۳	۱۶۰۵۴/۳
	۱۵/۶	-۰/۴	۵۰۵۶/۹
	۱۲/۵	۳/۷	۳۰۱۴/۲
	۲۸/۴	-۵/۹	۷۰۷/۶
	۱۶/۷	-۶/۹	۱۳۳۵/۱
	۱۸/۶	۳۲/۱	۱۱۰۹/۵
	۱۶/۷	۱۶/۷	۵۴۰۸/۲
	۳۴/۳	۲۷/۴	۴۴۷۹/۷
	۲۲/۰	۱۵/۳	۱۶۰۵۴/۳
	۳۰/۰	۲۲/۳	۶۳۹۵/۵
	-۱۷/۵	۲۳/۱	۶۲۵/۶
	۱۱/۶	-۰/۵	۳۰۲۲/۸
	۲/۶	۱۵/۴	۱۳۳۶/۰
	۳۰/۶	-۱۷/۱	۵۳۰/۸
	۱۷/۱	-۱۱/۱	۱۱۵۶/۰
	۲۱/۸	۱۵/۱	۶۰۱۰/۴

۱- شامل اقلام زیر خط نمی‌باشد.

۲- در سال ۱۳۹۲، بانک قرض‌الحسنه مهر از گروه بانک‌های تخصصی خارج و در گروه بانک‌های غیر دولتی طبقه‌بندی شد.
 ۳- در سال ۱۳۹۲، آمار ۶ بانک ایران‌زمین، قرض‌الحسنه رسالت، خاورمیانه، بین‌المللی کیش، ایران و ونزوئلا و قوامین و ۲ موسسه اعتباری کوثر و عسکریه به آمارهای پولی و مالی کشور اضافه شده و آمار تعاونی‌های اعتباری صالحین و پیشگامان آتی نیز در آمار بانک آینده ادغام شده است. شایان ذکر است میان زمان اخذ مجوز بانک‌ها و موسسات اعتباری از بانک مرکزی با زمان ارسال خلاصه دفترکل استاندارد آنها جهت درج در آمارهای پولی و مالی کشور فاصله وجود دارد. به عنوان مثال، بانک قوامین که در سال ۱۳۹۰ مجوز فعالیت خود را اخذ کرده است، آمارهای استاندارد خود را در سال ۱۳۹۲ به بانک مرکزی ارسال کرده و به تبع آن آمارهای این بانک در مجموعه آمارهای پولی و بانکی تلفیق شده است.
 ۴- شامل حساب سرمایه سیستم بانکی و پیش‌پرداخت اعتبارات اسنادی بخش دولتی نیز می‌باشد.

۱۵-۲-۱- سیستم بانکی و بخش خارجی

در سال ۱۳۹۴، خالص دارایی‌های خارجی سیستم بانکی

با رشد فزاینده‌ای معادل ۲۱/۶ درصد نسبت به سال قبل (۴۳۷/۶ هزار میلیارد ریال افزایش) به ۲۴۶۴/۳ هزار میلیارد ریال رسید. این رشد فزاینده نتیجه افزایش خالص دارایی‌های خارجی بانک مرکزی به میزان ۳۵۱/۷ هزار میلیارد ریال و افزایش خالص دارایی‌های خارجی بانک‌ها و موسسات اعتباری غیر بانکی به میزان ۸۵/۹ هزار میلیارد ریال بود. علت افزایش خالص دارایی‌های خارجی بانک مرکزی افزایش ۳۹۱/۳ هزار میلیارد ریالی دارایی‌های خارجی در مقابل افزایش ۳۹/۶ هزار میلیارد ریالی بدهی‌های ارزی بانک مرکزی بود. افزایش خالص دارایی‌های خارجی بانک‌ها و موسسات اعتباری غیر بانکی نیز نتیجه افزایش ۳۹۶/۴ هزار میلیارد ریالی دارایی‌های خارجی و افزایش ۳۱۰/۵ هزار میلیارد ریالی بدهی‌های خارجی بانک‌ها و موسسات اعتباری غیر بانکی بود.

۱۵-۲-۲- سیستم بانکی و بخش دولتی

در سال ۱۳۹۴، خالص بدهی بخش دولتی به سیستم

بانکی با ۴۰۷/۲ هزار میلیارد ریال افزایش نسبت به سال قبل به ۱۱۰۳/۱ هزار میلیارد ریال رسید. طی سال مورد بررسی، بدهی بخش دولتی به بانک مرکزی ۲۲/۲ درصد (۹۴/۶ هزار میلیارد ریال) افزایش یافت که این افزایش ناشی از رشد ۳۳/۰ درصدی بدهی دولت و افزایش ۱۴/۱ درصدی بدهی شرکت‌ها و موسسات دولتی به بانک مرکزی بود. از کل بدهی دولت به بانک مرکزی، معادل ۳۹/۲ هزار میلیارد ریال (۱۶/۱ درصد) مربوط به کسری حساب ذخیره تعهدات ارزی بود. در سال ۱۳۹۴، سپرده‌های بخش دولتی نزد بانک مرکزی معادل ۱۳/۸ درصد (۵۴/۳ هزار میلیارد ریال) کاهش یافت که این امر نتیجه کاهش ۵۴/۸ هزار میلیارد ریالی سپرده‌های دولت و افزایش ۰/۵ هزار میلیارد ریالی سپرده‌های شرکت‌ها و موسسات دولتی نزد بانک مرکزی بود.

گزارش اقتصادی و ترازنامه سال ۱۳۹۴

۱۵-۳- شبکه بانکی^(۱) و بخش غیر دولتی^(۲)

در سال ۱۳۹۴، مانده تسهیلات اعطایی^(۳) شبکه بانکی به بخش غیر دولتی با ۱۷/۰ درصد افزایش (۹۶۸/۱) هزار میلیارد ریال) به ۶۶۵۵/۳ هزار میلیارد ریال رسید که نسبت به رشد ۱۶/۴ درصدی سال قبل، ۰/۶ واحد درصد افزایش نشان می‌دهد. سهم مانده تسهیلات اعطایی شبکه بانکی به بخش غیر دولتی معادل ۸۴/۶ درصد از کل مانده تسهیلات اعطایی آنها به بخش‌های دولتی و غیر دولتی بود که در مقایسه با رقم مشابه سال قبل (۸۴/۶ درصد) تغییری نداشته است.

مانده تسهیلات اعطایی بانک‌های تجاری دولتی به بخش غیر دولتی (بدون احتساب سود و درآمد سال‌های آتی) با ۲۰/۳ درصد رشد (۱۷۳/۰) هزار میلیارد ریال افزایش) نسبت به پایان سال ۱۳۹۳ به ۱۰۲۶/۶ هزار میلیارد ریال در پایان سال ۱۳۹۴ رسید. همچنین، مانده تسهیلات اعطایی بانک‌های تخصصی به بخش غیر دولتی با ۱۲/۷ درصد رشد (۱۶۴/۷) هزار میلیارد ریال افزایش) به ۱۴۶۰/۳ هزار میلیارد ریال و مانده تسهیلات اعطایی بانک‌های غیر دولتی و موسسات اعتباری غیر بانکی با رشد ۱۷/۸ درصدی (۶۳۰/۴) هزار میلیارد ریال افزایش) به ۴۱۶۸/۴ هزار میلیارد ریال رسید. بر این اساس، سهم بانک‌های تجاری دولتی و بانک‌های غیر دولتی و موسسات اعتباری غیر بانکی از مانده تسهیلات اعطایی بانک‌ها به بخش غیر دولتی به ترتیب از ۱۵/۰ و ۶۲/۲ درصد در پایان سال ۱۳۹۳ به ۱۵/۴ و ۶۲/۶ درصد در پایان سال ۱۳۹۴ افزایش یافت؛ لیکن، سهم بانک‌های تخصصی از کل مانده تسهیلات اعطایی شبکه بانکی به بخش غیر دولتی از ۲۲/۸ درصد در سال ۱۳۹۳ به ۲۲/۰ درصد در پایان سال ۱۳۹۴ کاهش یافت.

۱- شامل بانک‌های دولتی و غیر دولتی و موسسات اعتباری غیر بانکی می‌باشد.
۲- ارقام متن و جداول این قسمت بدون احتساب سود و درآمد سال‌های آتی می‌باشد، لذا با ارقام مندرج در جداول پیوست که شامل سود و درآمد سال‌های آتی است، متفاوت می‌باشد.
۳- شامل مطالبات سررسید گذشته، معوق و مشکوک‌الوصول نیز می‌باشد.

در سال مورد بررسی، بدهی بخش دولتی به بانک‌ها و موسسات اعتباری غیر بانکی ۱۷/۱ درصد (۱۷۸/۰) هزار میلیارد ریال) افزایش داشت که عامل اصلی آن، افزایش ۱۸/۶ درصدی (۱۸۶/۵) هزار میلیارد ریال) بدهی دولت به بانک‌ها و موسسات اعتباری غیر بانکی بود که به ۱۱۹۱/۳ هزار میلیارد ریال در پایان سال ۱۳۹۴ رسید. این امر عمدتاً ناشی از افزایش سرفصل مطالبات از دولت (مبالغ اصل و فرع تسهیلات تبصره‌ای اعطایی بانک‌ها که به تعهد دولت بوده و سررسید شده اما وصول نشده است) بود که با ۲۳۵/۸ هزار میلیارد ریال افزایش از ۸۹۰/۴ هزار میلیارد ریال در پایان سال ۱۳۹۳ به ۱۱۲۶/۲ هزار میلیارد ریال در پایان سال ۱۳۹۴ رسید. همچنین در پایان سال ۱۳۹۴، سپرده‌های بخش دولتی نزد بانک‌ها و موسسات اعتباری غیر بانکی معادل ۲۱/۳ درصد کاهش یافت و به ۲۹۷/۴ هزار میلیارد ریال رسید.

جدول ۱۵-۲- تغییر در خالص مانده بدهی بخش

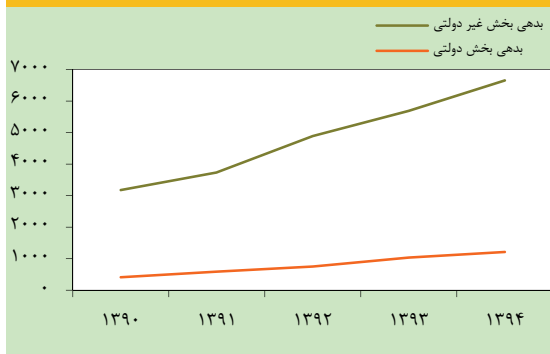
(هزار میلیارد ریال) دولتی به سیستم بانکی

	سال	
	۱۳۹۴	۱۳۹۳
بخش دولتی	۲۱۱/۹	۴۰۷/۲
بانک مرکزی	-۵/۵	۱۴۸/۹
بانک‌های تجاری و تخصصی (دولتی)	۱۷۲/۴	۱۰۹/۶
بانک‌های غیر دولتی و موسسات اعتباری غیر بانکی	۴۵/۰	۱۴۸/۷
دولت	۱۶۷/۴	۳۸۲/۱
بانک مرکزی (۱)	-۴۵/۸	۱۱۵/۳
بانک‌های تجاری و تخصصی (دولتی)	۱۶۴/۴	۱۱۹/۷
بانک‌های غیر دولتی و موسسات اعتباری غیر بانکی	۴۸/۸	۱۴۷/۱
شرکت‌ها و موسسات دولتی	۴۴/۵	۲۵/۱
بانک مرکزی	۴۰/۳	۳۳/۶
بانک‌های تجاری و تخصصی (دولتی) (۲)	۸/۰	-۱۰/۱
بانک‌های غیر دولتی و موسسات اعتباری غیر بانکی	-۳/۸	۱/۶

۱- شامل کسری حساب ذخیره تعهدات ارزی می‌باشد.
۲- شامل بدهی بابت مابه‌التفاوت نرخ ارز می‌باشد.

فصل ۱۵ بانکداری و سیاست‌های پولی و اعتباری

نمودار ۱۵-۲- بدهی بخش دولتی و غیر دولتی به بانک‌ها و موسسات اعتباری (بدون سود و درآمد سال‌های آتی)
(هزار میلیارد ریال)

بررسی تغییر در مانده تسهیلات اعطایی به تفکیک

بخش‌های مختلف نشان می‌دهد که در سال ۱۳۹۴، بالاترین سهم (۶۵/۳ درصد) از افزایش در مانده خالص تسهیلات اعطایی شبکه بانکی به بخش غیر دولتی، به فعالیت «بازرگانی داخلی، خدمات و متفرقه» اختصاص داشت و به ترتیب فعالیت‌های «صنعت و معدن» (۱۷/۱ درصد)، «ساختمان و مسکن» (۱۲/۵ درصد) و «کشاورزی» (۶/۲ درصد) در مراتب بعدی اهمیت قرار داشتند.

جدول ۱۵-۳- وضعیت تسهیلات اعطایی شبکه بانکی به بخش غیر دولتی (۱)

(هزار میلیارد ریال)

سهم (درصد)	درصد تغییر		مانده در پایان سال				
	۱۳۹۴	۱۳۹۳	۱۳۹۴	۱۳۹۳	۱۳۹۲		
۱۵/۴	۱۵/۰	۲۰/۳	۱۰/۸	۱۰۲۶/۶	۸۵۳/۶	۷۷۰/۱	بانک‌های تجاری دولتی
۲۲/۰	۲۲/۸	۱۲/۷	۱۱/۷	۱۴۶۰/۳	۱۲۹۵/۶	۱۱۵۹/۹	بانک‌های تخصصی بانک‌های غیر دولتی و موسسات اعتباری غیر بانکی
۶۲/۶	۶۲/۲	۱۷/۸	۱۹/۶	۴۱۶۸/۴	۳۵۳۸/۰	۲۹۵۸/۰	شبکه بانکی
۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۷/۰	۱۶/۴	۶۶۵۵/۳	۵۶۸۷/۲	۴۸۸۸/۰	

۱- بدون سود و درآمد سال‌های آتی می‌باشد.

به سال قبل تغییری نداشت، سهم عقود مشارکت مدنی، مشارکت حقوقی و سرمایه‌گذاری مستقیم افزایش داشت و سهم سایر عقود نسبت به سال قبل کاهش پیدا کرد. همچنین از تیر ماه ۱۳۹۴، آمار تسهیلات اعطایی به تفکیک عقود مباحه و استصناع به انواع تسهیلات اعطایی به تفکیک عقود اسلامی اضافه شد.

بررسی ترکیب مانده تسهیلات اعطایی شبکه بانکی

به بخش غیر دولتی در قالب عقود اسلامی در سال ۱۳۹۴ نیز نشان می‌دهد که عقود مشارکت مدنی و فروش اقساطی به ترتیب با ۴۴/۰ و ۲۴/۷ درصد سهم از کل تسهیلات، بخش عمده‌ای از تسهیلات اعطایی به بخش غیر دولتی را به خود اختصاص دادند. در سال ۱۳۹۴، سهم عقد سلف نسبت

جدول ۱۵-۴- سهم بخش‌های اقتصادی از تغییر در مانده خالص^(۱) تسهیلات اعطایی شبکه بانکی به بخش غیر دولتی (درصد)

۱۳۹۴			۱۳۹۳ ^(۲)			
شبکه بانکی	بانک‌های غیر دولتی و موسسات اعتباری غیر بانکی	بانک‌های دولتی	شبکه بانکی	بانک‌های غیر دولتی و موسسات اعتباری غیر بانکی	بانک‌های دولتی	
۶/۲	۱/۳	۱۶/۹	۱۰/۱	۴/۱	۲۱/۳	کشاورزی
۱۷/۱	۱۸/۶	۱۳/۹	۱۶/۶	۲۲/۸	۵/۰	صنعت و معدن
۱۲/۵	۷/۱	۲۴/۴	۲۸/۸	۲۱/۱	۴۳/۰	ساختمان و مسکن
-۱/۱	-۱/۳	-۰/۵	-۰/۴	-۰/۳	-۰/۴	صادرات
۶۵/۳	۷۴/۳	۴۵/۳	۴۴/۹	۵۲/۳	۳۱/۱	بازرگانی داخلی، خدمات و متفرقه
۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	جمع

۱- مانده خالص تسهیلات اعطایی پس از کسر مانده بدهی مشتریان و تسهیلات اعطایی در کلیه سرفصل‌های مربوط به مابه‌التفاوت نرخ ارز، سود سال‌های آینده، سود و کارمزد سال‌های آینده، وجوه دریافتی مضاربه، حساب مشترک مشارکت مدنی (سهم بانک)، سود معوق و سود و کارمزد معوق، به دست آمده است. در ضمن، مانده تسهیلات اعطایی شامل عقود مشارکت حقوقی و سرمایه‌گذاری مستقیم نیز می‌باشد.

۲- برای محاسبه سهم از تغییر در مانده بخش‌های مختلف در سال ۱۳۹۳، آمار بانک قرض‌الحسنه مهر از شمول بانک‌های تخصصی خارج و در طبقه بانک‌های غیر دولتی قرار گرفته است.

جدول ۱۵-۵- ترکیب مانده تسهیلات اعطایی شبکه بانکی به بخش غیر دولتی به تفکیک عقود

(درصد)

بانک‌های دولتی و شبکه بانکی	بانک‌های غیر دولتی و مؤسسات اعتباری غیر بانکی		بانک‌های تخصصی		بانک‌های تجاری			
	۱۳۹۴	۱۳۹۳	۱۳۹۴	۱۳۹۳	۱۳۹۴	۱۳۹۳		
فروش اقساطی	۲۴/۷	۲۹/۴	۹/۵	۱۳/۶	۶۱/۹	۶۳/۳	۲۳/۲	۳۳/۴
مضاربه	۲/۳	۲/۵	۲/۷	۳/۱	۰/۵	۰/۴	۳/۹	۳/۹
مشارکت مدنی	۴۴/۰	۴۱/۹	۵۶/۰	۵۴/۶	۲۱/۳	۲۱/۹	۳۳/۷	۲۶/۸
قرض الحسنه	۵/۰	۵/۱	۵/۶	۵/۹	۲/۱	۱/۹	۷/۶	۷/۳
اجاره به شرط تملیک	۰/۲	۰/۴	۰/۲	۰/۴	۰/۳	۰/۳	۰/۴	۰/۹
سلف	۰/۴	۰/۴	۰/۰	۰/۱	۰/۸	۰/۷	۰/۹	۱/۱
مشارکت حقوقی	۳/۴	۳/۱	۵/۱	۴/۷	۰/۷	۰/۶	۱/۲	۱/۰
سرمایه‌گذاری مستقیم	۱/۱	۰/۹	۱/۱	۱/۰	۰/۳	۰/۳	۲/۳	۱/۷
جعاله	۴/۲	۴/۶	۲/۷	۳/۱	۴/۳	۴/۲	۱۰/۲	۱۱/۰
مراجعه (۱)	۳/۷	۰۰۰	۴/۴	۰۰۰	۱/۰	۰۰۰	۵/۳	۰۰۰
سایر (۲)	۱۱/۰	۱۱/۷	۱۲/۷	۱۳/۵	۶/۸	۶/۴	۱۱/۳	۱۲/۹
جمع	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰

۱- هرچند که «دستورالعمل اجرایی عقد مراجعه» در سال ۱۳۹۰ و براساس بخشنامه شماره ۹۰/۱۴۱۶۹۶ مورخ ۱۳۹۰/۶/۲۰ به شبکه بانکی ابلاغ شده بود، لیکن آمار و اطلاعات این عقد از تیر ماه ۱۳۹۴ به خلاصه دفترکل بانک‌ها و مؤسسات اعتباری اضافه شده است. به علاوه، به دلیل جامعیت عقد مزبور و همچنین وجود برخی ابهامات و ضعف‌ها در دستورالعمل ابلاغ شده سال ۱۳۹۰ و با هدف تبیین هرچه بهتر و تثبیت هرچه بیشتر این عقود در شبکه بانکی کشور، ویرایش جدید «دستورالعمل اجرایی عقد مراجعه» در یک‌هزار و دویست و سیزدهمین جلسه مورخ ۱۳۹۴/۱۰/۲۹ به تصویب شورای پول و اعتبار رسید و اداره مطالعات و مقررات بانکی نیز مصوبه مزبور را طی بخشنامه شماره ۹۴/۳۴۷۲۷۸ مورخ ۱۳۹۴/۱۱/۲۷ به شبکه بانکی ابلاغ نمود.

۲- شامل آمار خرید دین، اموال معاملات و استصناع و همچنین، مطالبات سررسید گذشته، معوق و مشکوک‌الوصول می‌باشد.

طی سال ۱۳۹۴، بخشی از تسهیلات اعطایی بانک‌ها در قالب آیین‌نامه اجرایی گسترش بنگاه‌های زودبازده و کارآفرین اعطا شد. بررسی عملکرد تسهیلات اعطایی بانک‌های دولتی در اجرای آیین‌نامه مذکور نشان می‌دهد تسهیلات پرداختی از ابتدای شروع طرح تا پایان سال ۱۳۹۴ معادل ۲۹۷/۳ هزار میلیارد ریال بوده است که نسبت به پایان سال قبل، ۱/۱ هزار میلیارد ریال افزایش نشان می‌دهد.

کل تسهیلات تکلیفی بانک‌ها و مؤسسات اعتباری در سال ۱۳۹۴ معادل ۱۳۰/۷ هزار میلیارد ریال بود که از این میزان، ۴۰/۳ هزار میلیارد ریال مربوط به تسهیلات قرض‌الحسنه (۳۰/۸ درصد) و بقیه (۹۰/۴ هزار میلیارد ریال) مربوط به سایر تسهیلات تکلیفی بود. از کل ۴۰/۳ هزار میلیارد ریال تسهیلات قرض‌الحسنه، معادل ۶۱/۰ درصد (۲۴/۶ هزار میلیارد ریال) صرفاً مربوط به تسهیلات قرض‌الحسنه ازدواج و بقیه (۱۵/۷ هزار میلیارد ریال) مربوط به تسهیلات قرض‌الحسنه برای آزادی زندانیان معسر و نیازمندان، اشتغال مددجویان، خوداشتغالی، مشاغل خانگی و غیره بوده است. سایر تسهیلات تکلیفی نیز

در سال ۱۳۹۴، نسبت مطالبات سررسید گذشته، معوق و مشکوک‌الوصول به کل تسهیلات ریالی اعطایی شبکه بانکی به بخش‌های دولتی و غیر دولتی ۹/۷ درصد بود که در مقایسه با رقم مشابه آن در پایان سال قبل (۱۱/۲ درصد)، معادل ۱/۵ واحد درصد کاهش نشان می‌دهد. طی دوره مورد بررسی، این متغیر در بانک‌های تجاری دولتی و بانک‌های غیر دولتی و مؤسسات اعتباری غیر بانکی به مقدار مشابه و معادل ۲/۱ واحد درصد کاهش و در بانک‌های تخصصی معادل ۰/۴ واحد درصد افزایش یافت.

جدول ۱۵-۶- نسبت مطالبات سررسید گذشته، معوق و

مشکوک‌الوصول (غیر جاری) شبکه بانکی

به کل تسهیلات اعطایی (ریالی) (۱) (درصد)

تغییر	سال	
	۱۳۹۴	۱۳۹۳ ^(۱)
بانک‌های تجاری	۸/۸	۱۰/۹
بانک‌های تخصصی	۷/۲	۶/۸
بانک‌های غیر دولتی و مؤسسات اعتباری غیر بانکی	۱۱/۰	۱۳/۱
شبکه بانکی	۹/۷	۱۱/۲

۱- شامل مطالبات سررسید گذشته، معوق و مشکوک‌الوصول بخش‌های دولتی و غیر دولتی می‌باشد.

۲- برای محاسبه نسبت مطالبات غیر جاری به کل تسهیلات در سال ۱۳۹۳، آمار بانک قرض‌الحسنه مهر از شمول بانک‌های تخصصی خارج و در ردیف بانک‌های غیر دولتی قرار گرفته است.

فصل ۱۵ بانکداری و سیاست‌های پولی و اعتباری

معادل ۹۰/۴ هزار میلیارد ریال بود که ۵۱/۰ هزار میلیارد ریال آن مربوط به خرید گندم داخلی و ۲۳/۹ هزار میلیارد ریال آن مربوط به تسهیلات طرح مسکن مهر بوده است.^(۱)

جدول ۱۵-۷- عملکرد بانک‌ها در زمینه اعطای تسهیلات
(هزار میلیارد ریال) تکلیفی در سال ۱۳۹۴

مبلغ	
۴۰/۳	تسهیلات قرض الحسنه
۲۴/۶	ازدواج
۱۵/۷	سایر
۹۰/۴	سایر تسهیلات تکلیفی
۵۱/۰	خرید گندم داخلی
۴/۶	مسکن روستایی
۲۳/۹	مسکن مهر
۳/۷	بافت‌های فرسوده
۷/۲	مسکن ایثارگران
۱۳۰/۷	کل تسهیلات تکلیفی

۱۵-۴- نقدینگی

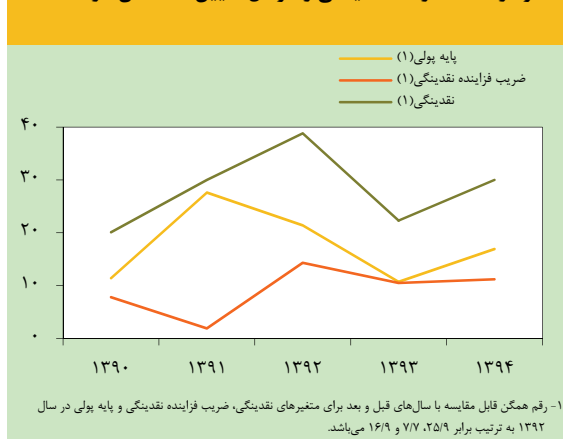
در سال ۱۳۹۴، نقدینگی با رشدی معادل ۳۰/۰ درصد نسبت به سال ۱۳۹۳ به ۱۰۱۷۲/۸ هزار میلیارد ریال رسید که در مقایسه با رشد نقدینگی در سال قبل از آن (۲۲/۳ درصد)، معادل ۷/۷ واحد درصد افزایش نشان می‌دهد. اصلی‌ترین علت این امر، افزایش رشد پایه پولی از ۱۰/۷ درصد در سال ۱۳۹۳ به ۱۶/۹ درصد در سال ۱۳۹۴ بود. در این سال پایه پولی به دلیل افزایش خالص دارایی‌های خارجی بانک مرکزی و خالص مطالبات بانک مرکزی از بخش دولتی افزایش یافت. ضریب فزاینده نقدینگی نیز با افزایش ۱۱/۲ درصدی نسبت به سال قبل به ۶/۶۳۳ رسید.

جدول ۱۵-۸- نقدینگی برحسب عوامل تعیین‌کننده آن

درصد تغییر	مانده در پایان سال	
	۱۳۹۴	۱۳۹۳
	۱۶/۹	۱۰/۷
پایه پولی (هزار میلیارد ریال)	۱۵۳۳/۶	۱۳۱۱/۵
ضریب فزاینده نقدینگی	۱۱/۲	۱۰/۵
نقدینگی (هزار میلیارد ریال)	۶/۶۳۳	۵/۹۶۶
	۳۰/۰	۲۲/۳
	۱۰۱۷۲/۸	۷۸۲۲/۸

۱- فقط مربوط به عملکرد سال ۱۳۹۴ است.

نمودار ۱۵-۳- رشد نقدینگی و عوامل تعیین‌کننده آن (درصد)

بررسی عوامل موثر بر رشد نقدینگی در سال ۱۳۹۴ نشان می‌دهد که خالص دارایی‌های داخلی سیستم بانکی با ۳۳/۰ درصد رشد، سهمی فزاینده معادل ۲۴/۴ واحد درصد در رشد نقدینگی داشته است. در میان خالص دارایی‌های داخلی، بدهی بخش غیر دولتی به بانک‌ها و موسسات اعتباری غیر بانکی (بدون سود و درآمد سال‌های آتی) و خالص سایر اقلام به ترتیب با ۱۷/۰ و ۹۲/۱ درصد رشد و سهمی فزاینده معادل ۱۲/۴ و ۶/۸ واحد درصد، مهم‌ترین عوامل رشد نقدینگی بودند. مطالبات سیستم بانکی از بخش دولتی سهمی فزاینده معادل ۵/۲ واحد درصد در رشد نقدینگی در سال ۱۳۹۴ داشت. خالص دارایی‌های خارجی سیستم بانکی نیز با ۲۱/۶ درصد افزایش نسبت به پایان سال قبل، سهمی فزاینده معادل ۵/۶ واحد درصد در رشد نقدینگی داشت.

(واحد درصد) جدول ۱۵-۹- سهم عوامل موثر در رشد نقدینگی

سال		
۱۳۹۴	۱۳۹۳	
۵/۶	-۰/۱	خالص دارایی‌های خارجی سیستم بانکی
۲۴/۴	۲۲/۴	خالص دارایی‌های داخلی سیستم بانکی
۵/۲	۳/۳	خالص بدهی بخش دولتی به سیستم بانکی دولت
۴/۹	۲/۶	شرکت‌های دولتی
۰/۳	۰/۷	بدهی بخش غیر دولتی به بانک‌ها و موسسات اعتباری غیر بانکی (۱)
۱۲/۴	۱۲/۵	خالص سایر اقلام
۶/۸	۶/۶	نقدینگی (درصد)
۳۰/۰	۲۲/۳	

۱- بدون سود و درآمد سال‌های آتی

گزارش اقتصادی و ترازنامه سال ۱۳۹۴

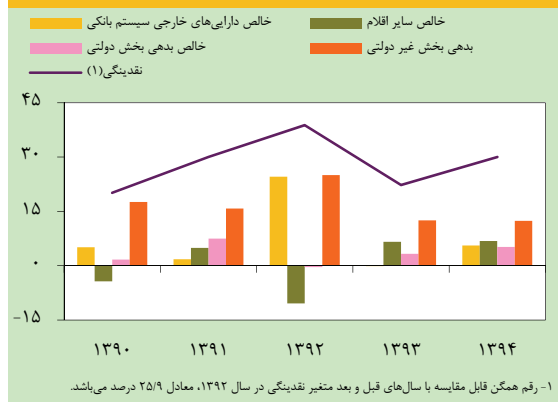
می‌باشد که فاقد آثار پولی و تزریق پول پر قدرت بانک مرکزی به اقتصاد است. اسناد به تعهد دولت، اسناد و سفته‌های دولتی است که بابت مطالبات بانک مرکزی از دولت از طرف وزارت امور اقتصادی و دارایی به وثیقه جواهرات ملی تعهد شده و به موجب ماده ۸ قانون پولی و بانکی کشور (مصوب سال ۱۳۵۱) به عنوان پشتوانه اسکناس‌های منتشره منظور شده است. در چنین حالتی افزایش بدهی دولت به معنی استقراض دولت از بانک مرکزی نیست و لذا اثر آن بر پایه پولی خنثی است؛ بدین معنی که در مقابل افزایش خالص مطالبات بانک مرکزی از بخش دولتی، سایر بدهی‌های بانک مرکزی نیز افزایش یافته (منفی‌تر شدن خالص سایر ارقام بانک مرکزی) و به تبع آن، پایه پولی افزایش نمی‌یابد.

خالص سایر ارقام بانک مرکزی با ۲۲/۱ درصد کاهش نسبت به پایان سال ۱۳۹۳ و سهمی کاهنده معادل ۱۹/۶ واحد درصد، مهم‌ترین عامل کاهنده رشد پایه پولی در سال ۱۳۹۴ بود. یکی از عوامل کاهش خالص سایر ارقام بانک مرکزی در اسفند ماه ۱۳۹۴، افزایش ذخیره تسعیر ارز بود. با حذف اثر ذخیره تسعیر ارز از پایه پولی، سهم خالص سایر ارقام بانک مرکزی از ۱۹/۶- واحد درصد به ۸/۸- واحد درصد خواهد رسید.

(واحد درصد) جدول ۱۵-۱۰- سهم عوامل موثر در رشد پایه پولی

سال		
۱۳۹۴	۱۳۹۳	
۲۶/۸	-۷/۹	خالص دارایی‌های خارجی بانک مرکزی
۱۱/۴	-۰/۵	خالص مطالبات بانک مرکزی از بخش دولتی
-۱/۷	۲۱/۶	مطالبات بانک مرکزی از بانک‌ها
-۱۹/۶	-۲/۵	خالص سایر ارقام
۱۶/۹	۱۰/۷	پایه پولی (درصد)

نمودار ۱۵-۴- سهم عوامل موثر در رشد نقدینگی (واحد درصد)

۱۵-۴-۱- پایه پولی

پایه پولی در سال ۱۳۹۴ نسبت به پایان سال قبل ۱۶/۹ درصد افزایش یافت که در مقایسه با رشد سال قبل (۱۰/۷ درصد) به میزان ۶/۲ واحد درصد افزایش نشان می‌دهد. در سال مورد بررسی، خالص دارایی‌های خارجی بانک مرکزی با ۲۲/۲ درصد رشد نسبت به پایان سال ۱۳۹۳ و سهمی فزاینده معادل ۲۶/۸ واحد درصد مهم‌ترین عامل فزاینده رشد پایه پولی بود. میزان قابل توجهی از افزایش خالص دارایی‌های خارجی بانک مرکزی به افزایش نرخ ارز مورد استفاده در تسعیر دارایی‌ها و بدهی‌های خارجی بانک مرکزی و مزاد حاصل از ارزیابی خالص دارایی‌های خارجی مربوط بوده است. خالص مطالبات بانک مرکزی از بخش دولتی نیز با ۴۴۷/۱ درصد رشد نسبت به پایان سال ۱۳۹۳ و سهمی فزاینده معادل ۱۱/۴ واحد درصد، دیگر عامل فزاینده رشد پایه پولی در سال مذکور بود. هرچند به لحاظ آماری، خالص مطالبات بانک مرکزی از بخش دولتی با ۱۴۸/۹ هزار میلیارد ریال افزایش نسبت به پایان سال ۱۳۹۳، سهمی فزاینده معادل ۱۱/۴ واحد درصد در رشد پایه پولی داشت، لیکن بخش عمده‌ای از این افزایش عمدتاً ناشی از اسناد به تعهد دولت

موجب شد که بدهی بانک‌ها به بانک مرکزی بیش از این کاهش نیابد. بدین ترتیب که شورای پول و اعتبار در یک‌هزار و دویست و هشتمین جلسه مورخ ۱۳۹۴/۷/۲۸، مقرر نمود برای ایجاد تحرک در اقتصاد، بانک‌ها اجازه خرید اسناد تجاری ارائه شده توسط شرکت خودروساز ناشی از فروش مدت‌دار خودروی تولید داخل و ماشین‌آلات کشاورزی و خرید اسناد مدت‌دار ناشی از فروش اقساطی کالا را خواهند داشت. در همین خصوص تا پایان سال ۱۳۹۴، ۲۸/۳ هزار میلیارد ریال اعتبار از طرف بانک مرکزی در اختیار بانک‌ها گذاشته شد و به همین میزان بدهی بانک‌ها به بانک مرکزی افزایش یافت. بدیهی است در صورت عدم پرداخت تسهیلات مربوط به ایجاد تحرک در اقتصاد از سوی بانک مرکزی، بدهی بانک‌ها به بانک مرکزی با کاهش بیشتری روبه‌رو شده و پایه پولی نیز از رشد کمتری برخوردار می‌شد.

۱۵-۴-۲- ضریب فزاینده نقدینگی

ضریب فزاینده نقدینگی با ۱۱/۲ درصد افزایش نسبت به پایان سال قبل به ۶/۶۳۳ در پایان سال ۱۳۹۴ رسید. افزایش مذکور ناشی از کاهش نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به کل سپرده‌های بخش غیر دولتی، نسبت سپرده‌های قانونی به کل سپرده‌های بخش غیر دولتی و نسبت ذخایر اضافی بانک‌ها به کل سپرده‌های بخش غیر دولتی به ترتیب معادل ۱۹/۵، ۸/۶ و ۰/۷ درصد بود که به ترتیب سهمی فزاینده برابر ۰/۲۹۴، ۰/۳۶۹ و ۰/۰۰۴ واحد در افزایش ضریب فزاینده نقدینگی داشتند. اجرای سیاست کاهش نسبت سپرده قانونی بانک‌های تجاری دولتی و موسسات اعتباری غیر بانکی متناسب با عملکرد آنها در رعایت مقررات احتیاطی بانک مرکزی یکی از عوامل مهم افزایش ضریب فزاینده نقدینگی در سال مورد بررسی بود^(۱).

مطالبات بانک مرکزی از بانک‌ها با ۲/۵ درصد کاهش نسبت به پایان سال ۱۳۹۳ و سهمی کاهنده معادل ۱/۷ واحد درصد، دیگر عامل کاهنده رشد پایه پولی بود که در مقایسه با رقم مشابه سال قبل (سهم فزاینده ۲۱/۶ واحد درصدی در رشد ۱۰/۷ درصدی پایه پولی) به میزان ۲۳/۳ واحد درصد کاهش نشان می‌دهد. در سال ۱۳۹۴، بانک مرکزی اقداماتی را جهت سامان‌بخشی به کاهش بدهی بانک‌ها به بانک مرکزی صورت داد که نقش موثری در کاهش سهم بدهی بانک‌ها از رشد پایه پولی داشت. یکی از مهم‌ترین اقدامات بانک مرکزی در این زمینه، راه‌اندازی و تکمیل سامانه چکاوک بود که بر اساس آن، امکان برداشت بانک‌ها از منابع بانک مرکزی به حداقل رسید. همچنین طی سال ۱۳۹۴ و براساس فراز پایانی ماده ۳ مصوبه یک‌هزار و یکصد و نود و هشتمین جلسه شورای پول و اعتبار در تاریخ ۱۳۹۴/۲/۸، بانک مرکزی از طریق اعطای خطوط اعتباری به بانک‌ها و سپرده‌گذاری در بازار بین‌بانکی در نرخ‌هایی متناسب با سقف تعیین شده، در جهت کاهش تنگنای اعتباری شبکه بانکی و ایجاد تعادل در نرخ سود، اقدام نمود. همچنین براساس تبصره ۲ این ماده، مقرر شد بانک مرکزی اضافه‌برداشت ناشی از تسهیلات تکلیفی بانک‌ها و موسسات اعتباری غیر بانکی (در مقطع پایان سال ۱۳۹۳) را برای یک مرتبه به خط اعتباری تبدیل نماید. در همین راستا و به منظور ساماندهی بدهی بانک‌ها به بانک مرکزی، اضافه‌برداشت بانک‌ها و موسسات اعتباری به خط اعتباری تبدیل گردید. در مجموع، اقدامات مذکور در کنار برگزاری جلسات متعدد با بانک‌ها و همچنین استفاده از ابزار تشویقی تخفیف در سپرده قانونی برای بانک‌های دارای عملکرد مناسب، موجب شد بدهی بانک‌ها به بانک مرکزی در سال ۱۳۹۴ با ۲۱/۷ هزار میلیارد ریال کاهش از ۸۵۸/۰ هزار میلیارد ریال در پایان سال ۱۳۹۳ به ۸۳۶/۳ هزار میلیارد ریال در پایان سال ۱۳۹۴ برسد. با این حال، اجرای برخی مصوبات شورای پول و اعتبار در سال ۱۳۹۴ برای رونق‌بخشی به تولید

۱- براساس مصوبه یک‌هزار و دویست و هشتمین جلسه شورای پول و اعتبار در تاریخ ۱۳۹۴/۷/۲۸

گزارش اقتصادی و ترازنامه سال ۱۳۹۴

۱۵-۵- ترکیب نقدینگی

ترکیب نقدینگی در سال ۱۳۹۴ نشان‌دهنده کاهش سهم پول از ۱۵/۴ درصد در پایان سال ۱۳۹۳ به ۱۳/۴ درصد در پایان سال ۱۳۹۴ می‌باشد. در مقابل، سهم شبه پول از نقدینگی با ۲/۰ واحد درصد افزایش به ۸۶/۶ درصد در پایان سال ۱۳۹۴ رسید.

جدول ۱۵-۱۱- عوامل موثر بر ضریب فزاینده نقدینگی

سهم هریک از اجزا در تغییرات ضریب در سال ۱۳۹۴	پایان سال	
	۱۳۹۴	۱۳۹۳
نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به کل سپرده‌ها	۰/۰۳۸	۰/۰۴۷
نسبت سپرده‌های قانونی به کل سپرده‌ها	۰/۱۰۴	۰/۱۱۴
نسبت ذخایر اضافی به کل سپرده‌ها	۰/۰۱۵	۰/۰۱۵
ضریب فزاینده نقدینگی	۶/۶۳۳	۵/۹۶۶

جدول ۱۵-۱۲- نقدینگی برحسب پول و شبه پول

(هزار میلیارد ریال)

سهم نسبت به نقدینگی (درصد)	درصد تغییر		مانده در پایان سال				
	۱۳۹۴	۱۳۹۳	۱۳۹۴	۱۳۹۳	۱۳۹۲		
پول	۱۳/۴	۱۵/۴	۱۳/۲	۱/۰	۱۳۶۷/۰	۱۲۰۷/۵	۱۱۹۶/۰
اسکناس و مسکوک در دست اشخاص	۳/۷	۴/۵	۵/۷	۵/۳	۳۷۱/۹	۳۵۱/۷	۳۳۴/۱
سپرده دیداری بخش غیر دولتی	۹/۷	۱۰/۹	۱۶/۳	-۰/۷	۹۹۵/۱	۸۵۵/۹	۸۶۱/۹
شبه پول	۸۶/۶	۸۴/۶	۳۳/۱	۲۷/۲	۸۸۰۵/۸	۶۶۱۶/۳	۵۱۹۹/۵
سپرده‌های قرض الحسنه پس‌انداز	۴/۶	۵/۰	۲۰/۲	۱۵/۵	۴۶۹/۸	۳۹۰/۹	۳۳۸/۵
سپرده‌های سرمایه‌گذاری مدت‌دار	۸۰/۵	۷۸/۰	۳۴/۲	۲۸/۳	۸۱۸۷/۴	۶۱۰۰/۹	۴۷۵۶/۹
سپرده‌های متفرقه	۱/۵	۱/۶	۱۹/۴	۱۹/۶	۱۴۸/۶	۱۲۴/۵	۱۰۴/۱
نقدینگی	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۳۰/۰	۲۲/۳	۱۰۱۷۲/۸	۷۸۲۳/۸	۶۳۹۵/۵

سهم سپرده‌های دیداری در پول از ۷۰/۹ درصد در سال ۱۳۹۳ به ۷۲/۸ درصد در سال ۱۳۹۴ افزایش یافت. در مقابل، سهم اسکناس و مسکوک در دست اشخاص در ترکیب پول از ۲۹/۱ درصد در سال ۱۳۹۳ به ۲۷/۲ درصد در سال ۱۳۹۴ کاهش یافت.

جدول ۱۵-۱۳- ترکیب پول (درصد)

پایان سال	
۱۳۹۴	۱۳۹۳
۲۷/۲	۲۹/۱
۷۲/۸	۷۰/۹

۱۵-۵-۲- شبه پول

در سال مورد بررسی، شبه پول با رشدی معادل ۳۳/۱ درصد به ۸۸۰۵/۸ هزار میلیارد ریال رسید و سهم آن در نقدینگی از ۸۴/۶ درصد در سال ۱۳۹۳ به ۸۶/۶ درصد در سال ۱۳۹۴ افزایش یافت. در بین اجزای شبه پول، سهم سپرده‌های

علاوه بر جذابیت نرخ‌های سود سپرده‌های غیر دیداری در مقابل پول، بخشی از افزایش سهم شبه پول در نقدینگی به دلیل رشد فزاینده استفاده از بانکداری الکترونیکی و کارت‌های پرداخت (که به سپرده‌های کوتاه‌مدت متصل هستند) بوده است.

۱۵-۵-۱- پول

در سال ۱۳۹۴، حجم پول با ۱۳/۲ درصد افزایش نسبت به سال قبل به ۱۳۶۷/۰ هزار میلیارد ریال رسید که در مقایسه با رشد سال قبل (۱/۰ درصد) به میزان ۱۲/۲ واحد درصد افزایش نشان می‌دهد. افزایش رشد سپرده‌های دیداری از ۰/۷- درصد در سال ۱۳۹۳ به ۱۶/۳ درصد در سال ۱۳۹۴، مهم‌ترین عامل افزایش رشد حجم پول در سال مزبور بود.

۱۵-۶- منابع و مصارف بانک‌های تجاری دولتی

حجم سپرده‌های بخش غیر دولتی نزد بانک‌های تجاری دولتی در سال ۱۳۹۴ نسبت به سال قبل به میزان ۲۴/۵ درصد رشد (معادل ۳۴۰/۳ هزار میلیارد ریال افزایش) داشت. از این میزان افزایش، معادل ۱۳/۳ هزار میلیارد ریال مربوط به سپرده‌های دیداری و ۳۲۷/۰ هزار میلیارد ریال مربوط به سپرده‌های غیر دیداری بود. طی این سال منابع مسدود بانک‌های تجاری دولتی معادل ۲۳/۴ هزار میلیارد ریال افزایش یافت که این امر در نتیجه افزایش سپرده قانونی و اسکناس و مسکوک در صندوق به ترتیب به میزان ۱۶/۲ و ۷/۲ هزار میلیارد ریال بود. همچنین، حساب سرمایه بانک‌های تجاری دولتی معادل ۲/۸ هزار میلیارد ریال کاهش و سپرده‌ها و وجوه بخش دولتی به میزان ۱۱/۶ هزار میلیارد ریال افزایش یافت. با توجه به افزایش منابع بانک‌های تجاری دولتی، ۱۷۳/۰ هزار میلیارد ریال به بدهی بخش غیر دولتی^(۱) و ۴۶/۷ هزار میلیارد ریال به بدهی بخش دولتی^(۲) به این بانک‌ها افزوده شد.

۱۵-۷- منابع و مصارف بانک‌های تخصصی

در سال ۱۳۹۴، حجم سپرده‌های بخش غیر دولتی نزد بانک‌های تخصصی ۲۳۸/۵ هزار میلیارد ریال افزایش یافت. از این میزان افزایش، معادل ۹/۰ هزار میلیارد ریال مربوط به سپرده‌های دیداری و ۲۲۹/۵ هزار میلیارد ریال مربوط به سپرده‌های غیر دیداری (عمدتاً سپرده‌های یک‌ساله) بود. به دلیل افزایش سپرده‌های قانونی به میزان ۶/۱ هزار میلیارد ریال و همچنین افزایش اسکناس و مسکوک در صندوق به میزان ۲/۲ هزار میلیارد ریال، منابع مسدود بانک‌های مزبور معادل ۸/۳ هزار میلیارد ریال افزایش یافت. در این سال منابع آزاد از محل سپرده‌های بخش غیر دولتی در بانک‌های تخصصی معادل ۲۳۰/۲ هزار میلیارد ریال افزایش نشان داد که با در نظر گرفتن

قرض‌الحسنه پس‌انداز، سپرده‌های سرمایه‌گذاری کوتاه‌مدت عادی، سپرده‌های سرمایه‌گذاری بلندمدت و سپرده‌های متفرقه در مقایسه با سال قبل کاهش و سهم سپرده‌های کوتاه‌مدت ویژه افزایش یافت.

(درصد) جدول ۱۵-۱۴- ترکیب شبه پول

	پایان سال	
	۱۳۹۳	۱۳۹۴
سپرده‌های قرض‌الحسنه پس‌انداز	۵/۹	۵/۳
سپرده‌های سرمایه‌گذاری مدت‌دار	۹۲/۲	۹۳/۰
کوتاه‌مدت عادی	۳۵/۰	۳۴/۸
کوتاه‌مدت ویژه	۵/۷	۷/۲
بلندمدت	۵۱/۵	۵۱/۰
سپرده‌های متفرقه (۱)	۱/۹	۱/۷

۱- شامل پیش‌پرداخت اعتبارات اسنادی، سپرده نقدی ضمانت‌نامه‌ها، وجوه اداره شده مصرف نشده، پیش‌دریافت بابت تسهیلات و وجوه صندوق بازنشستگی و پس‌انداز کارکنان بانک‌ها می‌باشد.

بررسی اجزای سپرده‌های سرمایه‌گذاری بلندمدت نشان می‌دهد که در سال مورد بررسی، سهم سپرده‌های یک‌ساله از کل سپرده‌های بلندمدت با ۱۹/۷ واحد درصد افزایش نسبت به سال قبل، از ۵۷/۴ درصد در سال ۱۳۹۳ به ۷۷/۱ درصد در سال ۱۳۹۴ افزایش یافت. در مقابل، سهم سپرده‌های پنج‌ساله با ۱۱/۰ واحد درصد کاهش نسبت به سال قبل، از ۲۹/۲ درصد در سال ۱۳۹۳ به ۱۸/۲ درصد در سال ۱۳۹۴ رسید. سهم سپرده‌های دو، سه و چهارساله نیز به ترتیب از ۱۱/۹، ۰/۹ و ۰/۶ درصد در سال ۱۳۹۳ به ۴/۰، ۰/۴ و ۰/۳ درصد در سال ۱۳۹۴ کاهش یافت. ممنوعیت افتتاح سپرده با سررسید بیشتر از یک سال توسط بانک‌ها در اردیبهشت ماه ۱۳۹۳ و استمرار این ممنوعیت در سال ۱۳۹۴، مهم‌ترین دلیل کاهش سهم سپرده‌های بلندمدت بالاتر از یک سال در سال ۱۳۹۴ بوده است.

(درصد) جدول ۱۵-۱۵- ترکیب سپرده‌های سرمایه‌گذاری بلندمدت

	پایان سال		
	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۴
یک‌ساله	۲۳/۶	۵۷/۴	۷۷/۱
دو‌ساله	۱۶/۶	۱۱/۹	۴/۰
سه‌ساله	۱/۷	۰/۹	۰/۴
چهارساله	۱/۱	۰/۶	۰/۳
پنج‌ساله	۵۷/۰	۲۹/۲	۱۸/۲

۱- بدون سود و درآمد سال‌های آتی

۲- در متن و جداول مربوط به منابع و مصارف بانک‌ها، بدهی بخش دولتی شامل اوراق مشارکت دولتی نمی‌باشد، لذا با رقم بدهی بخش دولتی در جداول خلاصه دارایی‌ها و بدهی‌های بانک‌ها متفاوت است.

گزارش اقتصادی و ترازنامه سال ۱۳۹۴

سال قبل به ۲۲۹۹۵ واحد رسید که از این تعداد، ۲۲۹۵۰ واحد در داخل و بقیه در خارج از کشور قرار داشتند. در بین کلیه بانک‌ها، بانک‌های ملی ایران و صادرات ایران به ترتیب با سهم‌هایی معادل ۱۴/۵ و ۱۳/۲ درصد بیشترین سهم از تعداد واحدهای بانکی داخل کشور را به خود اختصاص دادند.

بررسی میزان اشتغال به کار در شبکه بانکی نشان می‌دهد که تعداد کارکنان شبکه بانکی با ۱/۸ درصد افزایش نسبت به سال ۱۳۹۳ به ۲۲۴۷۷۱ نفر در سال ۱۳۹۴ رسید. تعداد کارکنان بانک‌های تجاری دولتی و بانک‌های تخصصی دولتی به ترتیب معادل ۳/۳ و ۰/۳ درصد کاهش یافت و تعداد کارکنان بانک‌های غیر دولتی و موسسات اعتباری غیر بانکی ۴/۷ درصد افزایش یافت. در سال مورد بررسی، متوسط تعداد کارکنان در هر واحد بانکی ۹/۸ نفر بود که نسبت به سال قبل تغییر نکرده است. همچنین، نسبت جمعیت کل کشور به ازای هر واحد بانکی (داخل کشور) به ۳۴۳۲ نفر رسید که نسبت به رقم سال ۱۳۹۳ (۳۴۵۶ نفر)، ۲۴ نفر کاهش نشان می‌دهد.

جدول ۱۵-۱۶- پراکندگی واحدهای بانکی (۱)

سال		
۱۳۹۴	۱۳۹۳	
۲۲۹۵۰	۲۲۵۲۹	داخل کشور
۵۵۱۵	۵۵۱۶	بانک‌های تجاری
۳۸۴۷	۳۸۳۷	بانک‌های تخصصی
		بانک‌های غیر دولتی و
۱۳۵۸۸	۱۳۱۷۶	موسسات اعتباری غیر بانکی
۴۵	۴۵	خارج کشور
۱۳	۱۳	ملی ایران
۲۲	۲۲	صادرات ایران
۲	۲	تجارت
۴	۴	ملت
۳	۳	سپه
۱	۱	پارسیان
۲۲۹۹۵	۲۲۵۷۴	شبکه بانکی

۱- شامل نمایندگی نمی‌باشد.

طبقه‌بندی کارکنان شبکه بانکی از نظر سطوح تحصیلی در سال مورد بررسی نشان می‌دهد سهم کارکنان مقاطع کارشناسی و بالاتر رو به افزایش و در مقابل، سهم کارکنان مقاطع کاردانی، دیپلم و زیر دیپلم رو به کاهش بوده است؛

سایر منابع (بدهی به بانک مرکزی، بدهی‌های ارزی، بدهی به سایر بانک‌ها و سایر وجوه)، کل منابع آزاد اعتباری بانک‌های تخصصی معادل ۲۲۰/۱ هزار میلیارد ریال افزایش یافت. از این محل، بدهی بخش‌های غیر دولتی و دولتی به ترتیب معادل ۱۶۲/۳ و ۵۷/۸ هزار میلیارد ریال افزایش یافت. بدهی بانک‌های تخصصی به بانک مرکزی با ۲/۵ درصد رشد (۱۳/۸ هزار میلیارد ریال افزایش) نسبت به سال ۱۳۹۳ به ۵۷۲/۸ هزار میلیارد ریال در پایان سال ۱۳۹۴ رسید.

۱۵-۸- منابع و مصارف بانک‌های غیر دولتی و

موسسات اعتباری غیر بانکی^(۱)

در سال ۱۳۹۴، حجم سپرده‌های بخش غیر دولتی نزد بانک‌های غیر دولتی و موسسات اعتباری غیر بانکی ۳۲/۹ درصد (۱۷۴۹/۹ هزار میلیارد ریال) افزایش یافت. از این میزان افزایش، معادل ۱۱۶/۹ هزار میلیارد ریال مربوط به سپرده‌های دیداری و ۱۶۳۳/۰ هزار میلیارد ریال مربوط به سپرده‌های غیر دیداری بود. در سال مزبور، منابع مسدود بانک‌های غیر دولتی و موسسات اعتباری غیر بانکی معادل ۱۵۲/۵ هزار میلیارد ریال افزایش یافت که این امر نتیجه افزایش ۱۴۶/۹ هزار میلیارد ریالی سپرده قانونی و ۵/۶ هزار میلیارد ریالی اسکناس و مسکوک در صندوق بانک‌های مزبور بود. همچنین در سال ۱۳۹۴، حساب سرمایه بانک‌های غیر دولتی و موسسات اعتباری غیر بانکی معادل ۴۶/۰ هزار میلیارد ریال افزایش و سپرده‌ها و وجوه بخش دولتی نزد بانک‌های مزبور معادل ۶۸/۳ هزار میلیارد ریال کاهش یافت. از محل منابع مذکور، معادل ۶۳۶/۳ هزار میلیارد ریال به بدهی بخش غیر دولتی و ۱۲۲/۸ هزار میلیارد ریال به بدهی بخش دولتی افزوده شد.

۱۵-۹- واحدها و کارکنان شبکه بانکی

در سال ۱۳۹۴، تعداد واحدهای بانکی اعم از شعبه و باجه در داخل و خارج از کشور با ۱/۹ درصد افزایش نسبت به

۱- شامل بانک‌های موضوع اصل ۴۴ نیز می‌باشد.

فصل ۱۵ بانکداری و سیاست‌های پولی و اعتباری

۱۳۹۴ رسید. در مقابل، مجموع سهم دارندگان مدارج تحصیلی کردانی، دیپلم و زیر دیپلم با همان میزان کاهش از ۴۷/۵ درصد در سال ۱۳۹۳ به ۴۲/۹ درصد در سال ۱۳۹۴ رسید.

به‌طوری‌که سهم دارندگان مدارج تحصیلی کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری از کل کارکنان با ۴/۶ واحد درصد افزایش از ۵۲/۵ درصد در سال ۱۳۹۳ به ۵۷/۱ درصد در سال

جدول ۱۵-۱۷- طبقه‌بندی کارکنان شبکه بانکی برحسب مدارج تحصیلی

(نفر- درصد)

۱۳۹۴		۱۳۹۳		۱۳۹۲ ^(۱)		
تعداد	سهم	تعداد	سهم	تعداد	سهم	
۵۴۹۳۲	۱۰۰/۰	۵۶۸۳۶	۱۰۰/۰	۵۷۰۳۵	۱۰۰/۰	بانک‌های تجاری دولتی
۲۶۶۸۴	۴۸/۶	۲۴۲۲۳	۴۲/۶	۲۳۰۷۳	۴۰/۴	کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکترا
۲۷۰۱۸	۴۹/۲	۳۱۰۶۴	۵۴/۷	۳۲۲۱۵	۵۶/۵	کردانی و دیپلم
۱۲۳۰	۲/۲	۱۵۴۹	۲/۷	۱۷۴۷	۳/۱	زیر دیپلم
۳۵۵۰۵	۱۰۰/۰	۳۵۵۹۸	۱۰۰/۰	۳۴۷۹۳	۱۰۰/۰	بانک‌های تخصصی دولتی
۲۳۴۲۰	۶۶/۰	۲۲۲۱۳	۶۲/۴	۲۰۱۵۸	۵۷/۹	کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکترا
۱۱۶۵۳	۳۲/۸	۱۲۸۷۷	۳۶/۲	۱۴۰۴۲	۴۰/۴	کردانی و دیپلم
۴۳۲	۱/۲	۵۰۸	۱/۴	۵۹۳	۱/۷	زیر دیپلم
۱۳۴۳۳۴	۱۰۰/۰	۱۲۸۳۰۲	۱۰۰/۰	۱۲۸۹۹۹	۱۰۰/۰	بانک‌های غیر دولتی و موسسات اعتباری غیر بانکی (۲)
۷۸۲۹۰	۵۸/۳	۶۹۳۶۶	۵۴/۱	۶۵۱۳۹	۵۰/۴	کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکترا
۵۲۰۸۰	۳۸/۸	۵۴۳۶۷	۴۲/۴	۵۸۵۰۵	۴۵/۴	کردانی و دیپلم
۳۹۶۴	۲/۹	۴۵۶۹	۳/۵	۵۳۵۵	۴/۲	زیر دیپلم
۲۲۴۷۷۱	۱۰۰/۰	۲۲۰۷۳۶	۱۰۰/۰	۲۲۰۸۲۷	۱۰۰/۰	کل بانک‌ها و موسسات اعتباری غیر بانکی
۱۲۸۳۹۴	۵۷/۱	۱۱۵۸۰۲	۵۲/۵	۱۰۸۳۷۰	۴۹/۱	کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکترا
۹۰۷۵۱	۴۰/۴	۹۸۳۰۸	۴۴/۵	۱۰۴۷۶۲	۴۷/۴	کردانی و دیپلم
۵۶۲۶	۲/۵	۶۶۲۶	۳/۰	۷۶۹۵	۳/۵	زیر دیپلم

۱- در سال ۱۳۹۲، آمار ۶ بانک ایران زمین، قرض‌الحسنه رسالت، خاورمیانه، بین‌المللی کیش، ایران و ونزولا و قوامین و ۲ موسسه اعتباری کوثر و عسکریه به آمارهای پولی و مالی کشور اضافه شده و آمار تعاونی‌های اعتباری صالحین و پیشگامان آتی نیز در آمار بانک آینده ادغام شده است.
۲- کل کارکنان بانک‌ها و موسسات اعتباری جدید (۶ بانک و ۲ موسسه) در پایان سال ۱۳۹۲ معادل ۹۱۹۲ نفر بوده است.

۱۵-۱۰- تحولات سیستم بانکی

- بازنگری و ابلاغ «آیین‌نامه وصول مطالبات غیر جاری

موسسات اعتباری (ریالی و ارزی)»

اهم اقدامات انجام شده در سال ۱۳۹۴ به شرح

- بازنگری و ابلاغ «آیین‌نامه ایجاد یا تعطیل شعبه یا باجه یا

زیر می‌باشد:

نمایندگی موسسات اعتباری در داخل کشور»

بخش اول- اقدامات مرتبط با تدوین مقررات، آیین‌نامه،

- تدوین و ابلاغ «دستورالعمل اجرایی ماده ۲۱ قانون رفع

دستورالعمل، بخشنامه و اصلاحیه‌ها

موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور» با موضوع

- بازنگری و ابلاغ «دستورالعمل نحوه محاسبه نسبت خالص

افتتاح حساب ویژه برای واحدهای اقتصادی به منظور تامین

دارایی‌های ثابت موسسات اعتباری»

سرمایه در گردش

- تدوین و ابلاغ «دستورالعمل نحوه محاسبه و تقسیم سود

- بازنگری و ابلاغ «آیین‌نامه جدید تسهیلات و تعهدات

اشخاص مرتبط»

مشاع (ریالی)»

- تدوین و ابلاغ «دستورالعمل اجرایی موضوع ماده ۱۸

- تدوین و ابلاغ «دستورالعمل اجرایی ناظر بر تاسیس،

آیین‌نامه ایجاد یا تعطیل شعبه یا باجه یا نمایندگی موسسات

فعالیت، نظارت و انحلال واحدهای بانکی برون‌مرزی در مناطق

اعتباری در داخل کشور»

آزاد تجاری- صنعتی جمهوری اسلامی ایران»

گزارش اقتصادی و ترازنامه سال ۱۳۹۴

- ردیابی منشا سرمایه اولیه برای تاسیس یا افزایش سرمایه بانکها و موسسات اعتباری به موجب مصوبه شورای عالی امنیت ملی

- ردیابی منشا سرمایه اولیه برای تاسیس یا افزایش سرمایه بیمه‌ها براساس مصوبه شورای عالی مبارزه با پولشویی.

بخش سوم - اقدامات مرتبط با مجوزهای بانکی^(۱)

در راستای اجرای قانون پولی و بانکی کشور و قانون تنظیم بازار غیر متشکل پولی، بانک مرکزی به منظور ایفای نقش نظارتی در حوزه بازار پولی کشور، با بررسی تقاضاهای تاسیس نهادهای جدید و هدایت نهادهای فعال به انجام فرآیند تطبیق یا انحلال حسب مورد، اهتمام ورزیده است تا از ورود اشخاص فاقد صلاحیت به بازار پولی جلوگیری نماید. بدین منظور و براساس مقررات جاری، مراحل مختلفی از طریق صدور انواع موافقت‌ها و مجوزهای تاسیس، شروع و ادامه فعالیت در فرآیند ایجاد و تطبیق نهادهای بازار پول پیش‌بینی شده است. بر این اساس، بانک مرکزی در سال ۱۳۹۴ نسبت به صدور مجوزهای تاسیس یا فعالیت برای ۲ موسسه اعتباری، ۲۰ تعاونی اعتبار، ۲۷ صندوق قرض‌الحسنه، ۱۲۱ صرافی و ۵ شرکت لیزینگ اقدام نمود و مجوز ۱۳۴ نهاد پولی (شامل ۵۶ تعاونی اعتبار، ۷۵ صرافی و ۳ شرکت لیزینگ) را تمدید و مجوز ۵ صرافی را نیز ابطال نمود. در همین راستا، اهم اقدامات بانک مرکزی در سال ۱۳۹۴ براساس سیاست‌های اتخاذ شده به شرح ذیل بود:

- ساماندهی نهادهای سپرده‌پذیر - در سال ۱۳۹۴، با توجه به وفاق دستگاه‌های مرتبط با موضوع ساماندهی از قبیل مراجع انتظامی، قضایی و امنیتی با بانک مرکزی، روند ساماندهی موسسات فعال در بازار غیر متشکل پولی تداوم داشت. در این راستا، موسسات اعتباری غیر بانکی «نور» (از محل ساماندهی و تبدیل تعاونی‌های اعتباری «کارسازان آینده» و «پیشگامان» و صندوق‌های قرض‌الحسنه «ریحانه‌گستر» و «مشیز») و

۱- میان زمان اخذ مجوز بانکها و موسسات اعتباری از بانک مرکزی با زمان ارسال خلاصه دفترکل استاندارد آنها جهت درج در آمارهای پولی و مالی کشور فاصله وجود دارد.

- بازنگری و ابلاغ «دستورالعمل جدید اعتبار اسنادی داخلی - ریالی»

- بازنگری و ابلاغ «دستورالعمل اجرایی عقد مرابحه»

- تدوین و ابلاغ «فرم‌های یکنواخت تسهیلات بانکی»

- تدوین و ابلاغ «آیین‌نامه اجرایی تبصره ۲۶ قانون بودجه سال ۱۳۹۴ کل کشور» با موضوع امکان استفاده از تسهیلات فروش اقساطی کالایی به جای دریافت وام ازدواج به صورت نقدی

- تدوین و ابلاغ «آیین‌نامه اجرایی تبصره ۲۹ قانون بودجه سال ۱۳۹۴ کل کشور» با موضوع امکان افزایش سرمایه بانک‌های دولتی از محل واگذاری طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای نیمه‌تمام

- تدوین و ابلاغ «دستورالعمل اجرایی ماده ۴۷ قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور» در خصوص تسهیلات بخش کشاورزی

- مشارکت در تدوین و ابلاغ «آیین‌نامه اجرایی بند (پ) ماده ۱۷ قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور» با موضوع نحوه تقویم دارایی‌های غیر منقول مازاد بانک‌ها

- مشارکت در تدوین و ابلاغ آیین‌نامه اجرایی جزء (ب) تبصره یک بند (ت) ماده ۱۷ قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور» با موضوع احصای مصادیق تملک قهری اموال و دارایی‌ها توسط موسسات اعتباری.

بخش دوم - اقدامات مرتبط با مبارزه با پولشویی

- مشارکت در تدوین «لایحه مبارزه با تامین مالی تروریسم» و پیگیری تصویب آن

- اعلام نظر در خصوص پرونده‌های متهمان مفساد اقتصادی، ارجاعی از سوی مراجع ذی‌صلاح

- پاسخ‌گویی به سوالات و ابهامات بانک‌ها در اجرای موثر مقررات مبارزه با پولشویی

- انجام بازرسی‌های حضوری دوره‌ای و موردی از بانک‌ها به منظور حصول اطمینان از حسن اجرای مقررات مبارزه با پولشویی

شرکت‌های صرافی و لیزینگ) در این اداره مورد بررسی قرار گرفت و در صورت تایید مراتب جهت ثبت به مراجع ثبتی کشور منعکس گردید. همچنین به منظور اجرایی کردن تبصره‌های ۳ و ۴ ماده قانونی مذکور، صلاحیت حرفه‌ای ۲۳۹ نفر از متقاضیان عضویت در هیات مدیره و تصدی سمت مدیرعامل بانک‌ها و موسسات اعتباری مورد بررسی قرار گرفت و صلاحیت ۱۴۹ نفر از ایشان به تایید این بانک رسید.

در خصوص وضعیت مجوز صرافی‌ها با توجه به وجود انبوه تقاضا در این بخش اقدامات زیر صورت پذیرفت:

- ممانعت از ورود نهادهای غیر مسئول در امور صدور مجوز صرافی‌ها: از جمله اقدامات صورت گرفته در این زمینه می‌توان به حذف رسته صرافی از رسته‌های تحت پوشش اتحادیه صنف طلا و جواهر اشاره کرد.

- فراهم کردن امکان پاسخ‌گویی به متقاضیان بالقوه تاسیس صرافی: با نهایی کردن «دستورالعمل اجرایی ناظر بر ایجاد و فعالیت صرافی» در سال ۱۳۹۳ و اتخاذ تمهیدات لازم از قبیل به‌کارگیری سامانه الکترونیکی، هم‌اکنون امکان پاسخ‌گویی به کلیه تقاضاهای بالقوه تاسیس صرافی در بانک مرکزی وجود دارد. آمار صدور مجوز تاسیس، فعالیت، تمدید مجوز فعالیت و نیز تعلیق و ابطال مجوزهای صادره به شرح جداول زیر می‌باشد:

جدول ۱۵-۱۸- تعداد مجوزهای صادره برای تاسیس و ابطال مجوز بانک و موسسه اعتباری غیر بانکی در سال ۱۳۹۴

حوزه	موافقت اصولی	مجوز فعالیت	جمع	ابطال مجوز
سرزمین اصلی(۱)	۰	۲	۲	۰
مناطق آزاد	۰	۰	۰	۰
جمع	۰	۲	۲	۰

۱- شامل موسسات اعتباری غیر بانکی نور و کاسپین می‌باشد.

«کاسپین» یا «آرمان ایرانیان» سابق (از محل ساماندهی نهادهای پولی ادغام شده در تعاونی‌های اعتبار «فردوسی» و «فرشتگان») موفق به اخذ مجوز فعالیت از بانک مرکزی شدند. فرآیند تطبیق و ساماندهی موسسه اعتباری «ثامن‌الائمه» و بانک «مهر اقتصاد» (از محل ساماندهی صندوق قرض‌الحسنه «بسپجیان») که از سال‌های قبل در دستور کار بوده در سال ۱۳۹۴ نیز تداوم داشت. عدم توانایی تعاونی اعتبار «میزان» در طی فرآیند تطبیق منجر به توقف مراحل ساماندهی و انحلال آن در سال ۱۳۹۴ و در نهایت محول نمودن مدیریت دارایی تعاونی مذکور به بانک‌های کشور شد.

حسب الزامات و ضوابط موجود (از جمله مصوبات شورای پول و اعتبار و شورای عالی امنیت ملی) و همچنین در راستای انتظام‌بخشی به وضعیت شعب و بانه‌های بانک‌ها و موسسات اعتباری، نسبت به پیاده‌سازی سامانه اطلاعات مجوزهای بانکی و بارگذاری و پالایش اطلاعات دریافت شده از شبکه بانکی کشور و اختصاص شناسه اختصاصی برای کلیه واحدهای بانکی اقدام شد. ادامه اجرای فرآیند مذکور در سال ۱۳۹۴ منجر به صدور حدود ۱۴۹۰۰ فقره مجوز متحدالشکل برای واحدهای بانکی شد. این اقدام در دسترسی به اهدافی از قبیل اعمال کنترل‌های نظارتی و شفافیت بیشتر برای مراجعان و نیروی انتظامی، ثمربخش خواهد بود.

- اجرای برنامه پنجم توسعه - بانک مرکزی در ادامه اجرای برخی مواد قانون برنامه پنجم توسعه (از طریق اداره مجوزهای بانکی) به شرح زیر اقدام نمود:

- در راستای اجرای تبصره ۱ ماده ۹۶ قانون برنامه پنجم توسعه، کلیه تغییرات نهادهای پولی (شامل بانک‌ها و موسسات اعتباری، صندوق‌های قرض‌الحسنه، تعاونی‌های اعتبار،

جدول ۱۵-۱۹- تعداد مجوزهای صادره، تمدید و ابطال شده برای نهادهای فعال در بازار غیر متشکل پولی در سال ۱۳۹۴

ابطال / تعلیق مجوز	جمع	تمدید مجوز	مجوز اولیه	
			تاسیس نهاد جدید	تطبیق نهاد موجود پس از ساماندهی
۰	۷۶	۵۶	۱۳	۷
۰	۲۷	۰	۱۲	۱۵
۰	۸	۳	۲	۳
۵	۱۹۶	۷۵	۴۴	۷۷
۵	۳۰۷	۱۳۴	۷۱	۱۰۲